

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

มีปรากฏการณ์หนึ่งที่คนส่วนใหญ่สังเกตเห็นได้ในการสนทนาหลากหลายแบบที่พบในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ จะมีผู้ร่วมสนทนาคนหนึ่งซึ่งมีลักษณะที่โดดเด่นในการสนทนาเหนือผู้ร่วมสนทนาคนอื่น เช่น มีบทบาทเป็นผู้พูดในการสนทนามากที่สุดหรือเป็นผู้ที่กำหนดทิศทางในการสนทนาให้เป็นที่ไปตามความสนใจหรือความต้องการของตน นักภาษาศาสตร์เรียกปรากฏการณ์ในการสนทนาที่ทำให้ผู้ร่วมสนทนามีความสำคัญมากกว่าผู้ร่วมสนทนาคนอื่นนี้ว่า การครอบครองการสนทนา (Conversational dominance)

ไลเนล (Linell, 1990) สนใจศึกษาการครอบครองการสนทนาจากมุมมองของกลไกทางภาษาศาสตร์ที่ผู้ร่วมสนทนาใช้แสดงการครอบครองการสนทนา แนวคิดเรื่องการครอบครองการสนทนาของไลเนลสรุปได้ว่า การครอบครองการสนทนาของผู้ร่วมสนทนาแบ่งได้เป็น 4 มิติ ได้แก่ การครอบครองการสนทนาเชิงปริมาณ (Quantitative dominance) การครอบครองการสนทนาเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactional dominance) การครอบครองการสนทนาเชิงอรรถศาสตร์ (Semantic dominance) และการครอบครองการสนทนาเชิงกลยุทธ์ (Strategic moves) แต่ไลเนลไม่ได้ชี้แจงว่าการครอบครองการสนทนาในแต่ละมิตินี้ชี้ชัด (Indicator) ที่เป็นรูปธรรมอย่างไรหากจะนำแนวคิดของไลเนลมาใช้ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical data)

อย่างไรก็ดี แนวคิดของไลเนลนั้นเป็นแนวคิดที่น่าสนใจ ผู้วิจัยพบว่า มีมิติของการครอบครองการสนทนา 2 มิติที่ผู้วิจัยสามารถกำหนดดัชนีวัดเชิงประจักษ์ในการวิเคราะห์ได้โดยนำแนวคิดจากนักภาษาศาสตร์มาใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล นั่นคือ การครอบครองการสนทนาเชิงปริมาณ (Quantitative dominance) และการครอบครองการสนทนาเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactional dominance)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการครอบครองการสนทนาของคนไทยนั้นมีลักษณะอย่างไร จากแนวคิดเรื่องการครอบครองการสนทนา 4 มิติที่ไคเนลเสนอไว้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาการครอบครองการสนทนา 2 มิติ คือ การครอบครองการสนทนาเชิงปริมาณและการครอบครองการสนทนาเชิงปฏิสัมพันธ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการครอบครองการสนทนาในสถานการณ์การสื่อสารที่แตกต่างกันนั้นจะมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาการครอบครองการสนทนาในสถานการณ์การสื่อสาร 3 แบบซึ่งมีระดับความเป็นทางการแตกต่างกัน ได้แก่ การสัมภาษณ์ การอภิปรายกลุ่ม และการคุยกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาการครอบครองการสนทนา 2 มิติ คือ การครอบครองการสนทนาเชิงปริมาณและการครอบครองการสนทนาเชิงปฏิสัมพันธ์ ในการสนทนา 3 แบบที่มีระดับความเป็นทางการต่างกัน ได้แก่ การสัมภาษณ์ การอภิปรายกลุ่ม และการคุยกัน
2. วิเคราะห์รูปแบบการครอบครองการสนทนาในการสนทนาทั้ง 3 แบบ ตามที่สรุปได้จากผลการวิเคราะห์การครอบครองการสนทนาทั้ง 2 มิติ
3. เปรียบเทียบการครอบครองการสนทนา กับบรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานสำหรับงานวิจัยนี้ไว้ 3 ประการ คือ

1. ปริมาณการสนทนาต่างชนิดกันจะมีรูปแบบของการครอบครองการสนทนาแตกต่างกันไป
2. ไม่มีการครอบครองการสนทนาบางมิติในบางสถานการณ์การสื่อสาร
3. การครอบครองการสนทนาในการสนทนาแบบเป็นทางการจะเป็นไปตามบรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของงานวิจัยนี้ไว้ดังนี้

1. ข้อมูลที่ทำการศึกษาในงานวิจัยนี้เป็นการสนทนา 3 แบบ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การอภิปรายกลุ่ม และการคุยกัน ซึ่งมีระดับความเป็นทางการลดหลั่นกันไป โดยเก็บข้อมูลบทสนทนาแบบละ 4 ชั้นแต่ละชั้นมีความยาวประมาณ 10 นาที
2. ผู้วิจัยจะทำการศึกษาการครอบครองการสนทนา 2 มิติ มิติแรกเป็นการศึกษาการครอบครองการสนทนาเชิงปริมาณซึ่งเป็นการวิเคราะห์การครอบครองการสนทนาโดยพิจารณาจากปริมาณในการพูดของผู้ร่วมสนทนาแต่ละคน และมิติที่สองเป็นการศึกษาการครอบครองการสนทนาเชิงปฏิสัมพันธ์ซึ่งเป็นการวิเคราะห์การครอบครองการสนทนาโดยพิจารณาจากลักษณะในการปฏิสัมพันธ์ของผู้ร่วมสนทนาแต่ละคน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องการครอบครองการสนทนาของคนไทย
2. ทราบความแตกต่างของการครอบครองการสนทนาในปริเฉทแบบต่างๆ
3. ประยุกต์ใช้ในการสอนเรื่องการสื่อสารของคนไทย